

Transformace, rušení UV

Současná témata Etopedie

Bazální formy sociálního chování dětí dlouhodobě umístěných v zařízeních institucionální výchovy

(Langmeier, J., Matějček, Z. 1968)

Normoaktivní typ aneb relativně dobře přizpůsobené chování se neprojevuje nápadnými zvláštnostmi.

Typ hypoaktivní, tj. převaha útlumu, tedy pasivita až apatie v sociálních kontaktech jako reakce na ochuzenou sociální stimulaci v zařízeních pro výkon ÚV, OV. Zájem o věci převažuje nad zájmem sociálním. Projevy těchto dětí jsou plaché, infantilní, i při dostatečné míře intelektového potenciálu nejeví zájem o učení (příčinou je absence citového vztahu).

Sociální hyperaktivita neboli přepjatý sociální zájem. Dítě navazuje kontakt bez zábran a rozpaků, kontakt je však nestálý a povrchní, emočně neangažovaný. Nejsou v projevech agresivní ani neprovokují. V sociogramech vycházejí jako oblíbené osoby.

Sociální provokace vyjadřuje typ chování, které se domáhá pozornosti a blízkosti dospělé osoby prostřednictvím provokace, zlostných reakcí, stupňované agresivity a konfliktnosti. Ostatní děti pro ně znamenají konkurenci. V projektivních testech převládají úzkostné tendence.

Substitutivní typ čili typ náhradního uspokojení, je charakterizován uspokojováním psychických potřeb na nižší úrovni – přejídáním, masturbací, předčasnými sexuálními aktivitami, soustředěním zájmu na sebe (až narcistické tendence), ale i aktivitami namířenými proti druhým (žalování, pomluvy, trápení druhých – zvířat i vrstevníků, až po sadistické projevy).

Důsledky dlouhodobého pobytu v zařízeních institucionální výchovy DD, na vývoj chování a socializaci v dospělosti (Matějček, Z., Bubleová, V., Kovařík, J. 1995, 1997)

Soubor participantů čítal na počátku výzkumu 60 dětí umístěných k dlouhodobému pobytu do DD, na konci výzkumu soubor sestával z 56 participantů, s průměrným věkem 37,4 roků

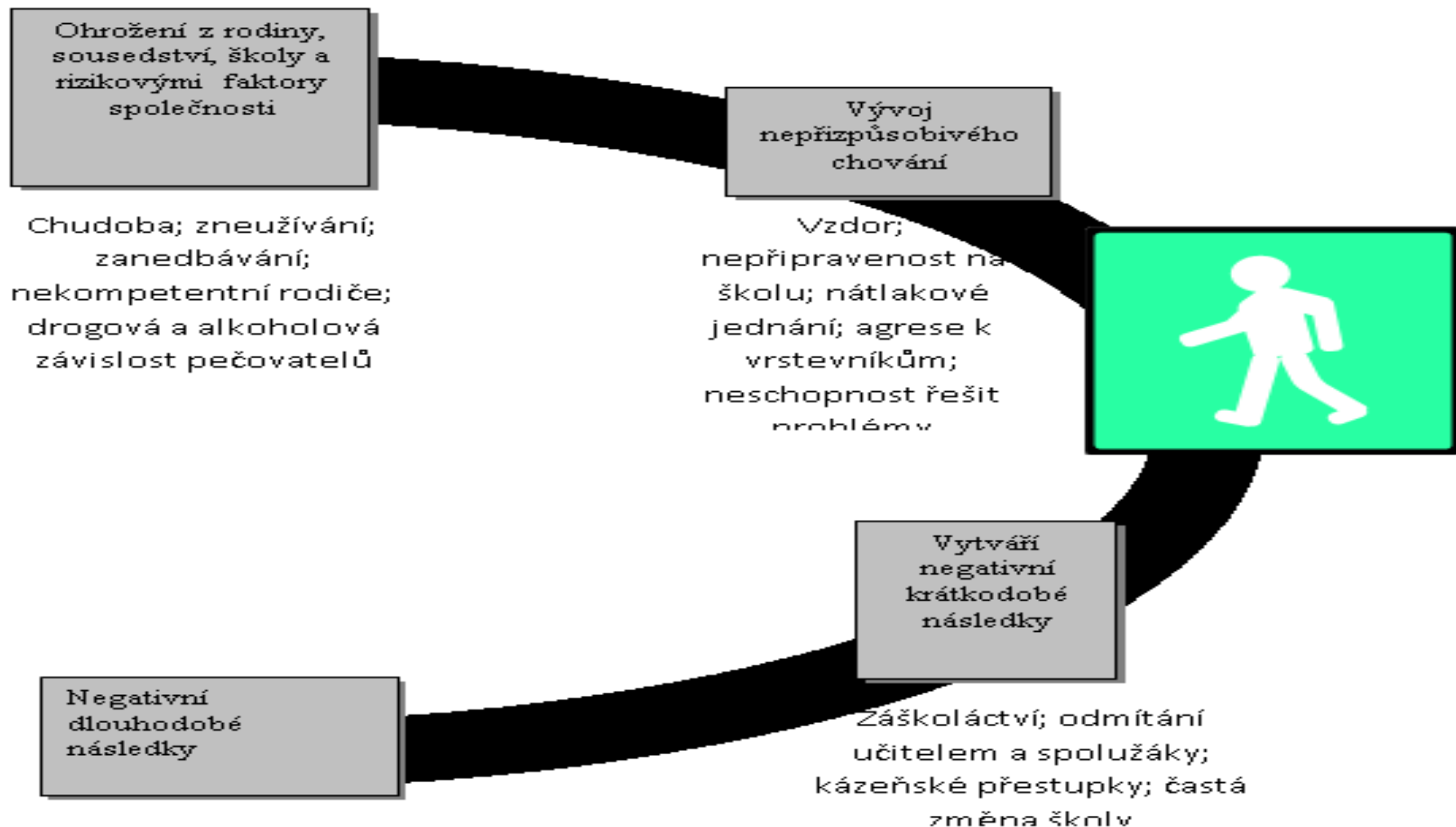
Na základě výskytu forem sociálního chování dospělých participantů byly definovány tyto skupiny jedinců:

spolupracující,
nespolupracující,
vyžadujících trvalou péči

Vývojová tendence forem sociálního chování u dětí s následky psychické deprivace (Matějček, Z. 1995)

Projevy v dětství	Projevy v dospělosti
Typ relativně dobře přizpůsobený (normoaktivní)	
Bez výrazných nápadností, s druhými dětmi dobře vycházejí, učí se přijatelně. Odhadem 60 % skupiny.	Přijatelná sociální integrace, přiměřené vzdělání i zaměstnání. Většinou žijí v manželství, mají děti (častěji ženy než muži). 45 % výzkumné skupiny.
Typ hypoaktivní (útlumový)	
Snížená aktivita a sociální zájem. Infantilita, plachost, obtíže v učení. Odhadem 5-10 % skupiny.	V dospělosti jsou závislé na péči, zpravidla žijí v ústavech sociální péče (ÚSP). Maladaptace se spíše prohlubuje. 10 % výzkumné skupiny.
Typ sociální provokace	
Domáhají se práva na lásku provokací, konfliktností a stupňovanou agresí, současně je přítomna zvýšená úzkostnost. Ostatní děti jsou konkurencí. Odhadem 10 % skupiny.	Sociální izolace, selhávání v manželství, střídání zaměstnání a místa bydliště, časté konflikty se zákony. Inteligence je přiměřeně rozvinutá. Spolupráci aktivně odmítají. Asi 15 % participantů výzkumné skupiny.
Typ sociálně hyperaktivní (rozptýlený sociální zájem)	
Nenasytý sociální zájem, sociální kontakt bez zábran, předvádějí se. Nejeví zájem, ačkoliv mají relevantní inteligenční potenciál. Odhadem 10 % skupiny.	Nestálí, většinou svobodní nebo rozvedení. Nemají stálé přátele, v lásce jsou zklamaní (většinou muži). Na výzkumu spolupracují částečně (po počátečním zájmu odmítají). Asi 20 % výzkumné skupiny.
Typ substitutivní (náhradního uspokojení)	
Neuspokojení psychických potřeb je kompenzováno na nižší úrovni – přejídání, masturbace. Egocentrické zájmy, agresivní projevy. Odhadem 10-15 % skupiny.	Nepřizpůsobení jedinci. Pro výzkum nepřístupní. Nejasné zastoupení ve výzkumné skupině.

Cesta rizikových dětí k dlouhodobým negativním následkům (podle Walker, Sprague, 1997, in: Walker, Severson, 2002)

Odchod z UV

- Pasivní následná péče

- *„Je to prostě nedořešený. Ten článek mezi tím chybí, děcka odcházej v 18, 19, někdy nemají práci a to pak maj vážně sklon k té kriminalitě. Ani ty domy na půl cesty moc nepomůžou. Tam šli dva kamarádi a vůbec netušili, co si maj vyřídit za papíry...že maj být někde zapsaný a takový věci...kvůli tomu by měla být na každým domově sociální pracovnice, aby řešila takovýto věci. Já sem fakt ráda, že sem dopadla, jak sem dopadla. Mělo by se to podle mě minimálně od 15 let řešit nějak aktivněji.“*

- Náhlá svoboda

- „V domově musíš dodržovat určitý pravidla, ale jakmile z toho domova odejdeš, i z mý zkušenosti to tak bylo, že jakmile z domova odejdeš, tak cítíš tu svobodu najednou. Víš, takovej ten vodpal prostě... a já se nemusím zpovídat a já nemusím todle a já nemusím támdlecto. A to už ty děcka přestupujou k tomu a říkaj si – jo, pohoda, já nemusím být v jednu doma, já můžu přijít až ve 4. A když se naleju, tak mi nikdo nic neřekne.“*